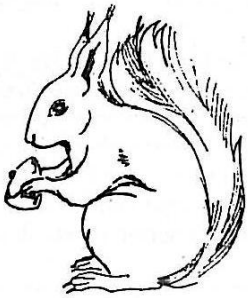

Knagen en knabbelen

Knagen en knabbelen

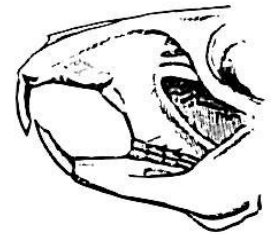
Knaagdieren zijn er in alle soorten en maten. Alleen al in Nederland komen zo'n 25 soorten voor. En dan zijn er nog de 'buitenlanders' die hier als huisdier gehouden worden. Iedere soort ziet er anders uit. Ratten hebben een lange staart om bij het klimmen hun evenwicht te houden. Bevers hebben achterpoten als peddels en een staart als een roer omdat hun leven zich vooral in het water afspeelt. Een eekhoorn is, met zijn sterke grijpvingers en pluizige staart, een echte klauteracrobaat.

Wel kunnen ze allemaal rechtop zitten terwijl ze eten. Knaagdieren hebben ook allemaal een prima neus en scherpe ogen. Daarnaast kunnen ze met hun tastharen in het donker feilloos de weg vinden. De meeste knaagdieren, ook ratten, houden zichzelf en hun nest goed schoon. Zij wassen zich als een kat.

Een goed gebit is een waardevol bezit

Een knaagdier heeft alleen snijtanden en kiezen. De vier snijtanden, twee boven en twee onder, staan schuin in de kaak en doen dienst als beitels. Die tanden groeien alsmat door, maar door het knagen blijven ze vlijmscherp en op maat. De onderkaak kunnen ook als pincet worden gebruikt omdat de twee helften van de onderkaak los van elkaar kunnen bewegen. Knaagdieren leveren flinke prestaties: bevers knagen bomen van wel 40 cm doorsnee om en ratten knagen dwars door beton.

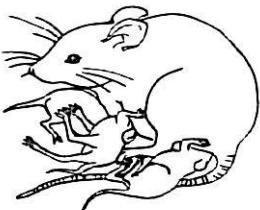

Waar gehakt wordt, vallen spaanders

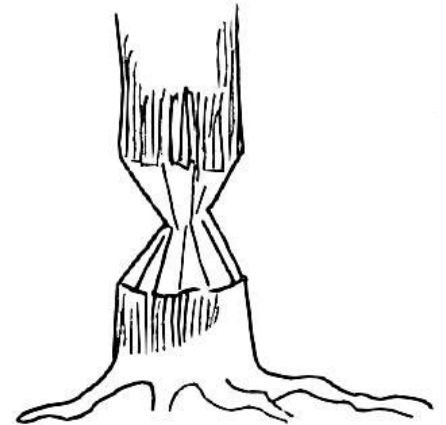
Knaagdieren hebben geen last van splinters bij het knagen. Omdat zij geen hoek- en zijtanden hebben, kunnen ze hun wangen naar binnen trekken en de typische 'hazenlip' werkt bij het knagen als opzijgeschoven gordijntjes.

Knaagdieren krijgen het flink voor hun kiezen

Knaagdieren mogen dan wel vlijmscherpe voortanden hebben maar vijanden als vossen, katten en roofvogels houden ze zich er niet mee van het lijf. In de natuur wordt erg veel knaagdier gegeten. Toch raakt de voorraad nooit op. De meeste knaagdieren krijgen namelijk heel vaak en heel veel jongen en die stichten zelf ook weer heel snel een gezinnetje. Als er veel voedsel aanwezig is, gaat dit nog sneller.

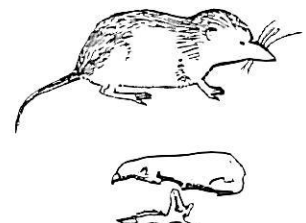
Daarnaast hebben de meeste knaagdieren een goede schutkleur of verstoppen zich meestal op tijd.

Schijn bedriegt

Konijnen, hazen en spitsmuizen lijken veel op knaagdieren maar ze zijn het niet. Hun gebit ziet er anders uit.

Bij konijnen en hazen groeien achter de knaagtanden in de bovenkaak nog twee tanden. Zij horen daarom niet bij de knaagdieren maar bij de haasachtigen, een andere dierenfamilie. Spitsmuizen horen ook niet bij de knaagdieren, maar bij de insectenetters. Zij hebben wel hoektanden en snijtanden.

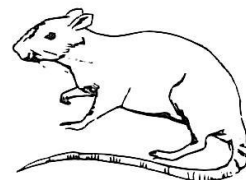
Zoals ze buiten knagen

Knaagdieren in de natuur

Knaagdieren als cavia's, hamsters, witte muizen en tamme ratten worden al heel lang als huisdier gehouden. Als je weet hoe knaagdieren zich in de natuur gedragen, weet je ook hoe en vooral, òf ze als huisdier gehouden kunnen worden.

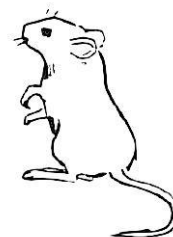
Ratten

De bruine rat is bijna net zo lang als zijn staart: ongeveer 25 cm. Bruine ratten leven in grote groepen graag in de buurt van mensen omdat zij daar eten en afval vinden. Ze verstoppen zich op donkere plekjes in schuren, bij huizen en in riolen. Wilde bruine ratten richten door hun geknaag veel schade aan en kunnen daarnaast allerlei ziektes overbrengen. Ze zijn moeilijk te bestrijden omdat ze zo slim zijn. De zwarte rat komt in Nederland bijna niet meer voor.

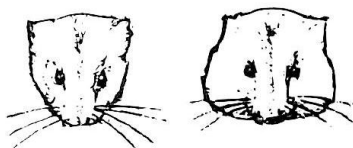
Muizen

De wilde huismuis komt in groepen voor in huizen, stallen en schuren. Huismuizen lusten eigenlijk alles en ook zij kunnen, net zoals wilde ratten, ziektes overbrengen.

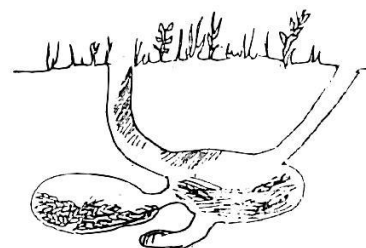

De wilde hamster

In Nederland komt de wilde hamster of korenwolf alleen in Zuid-Limburg voor. Hij werd flink bestreden omdat hij graan 'hamsterde'. Nu is de wilde hamster zo beschermd dat er zelfs speciale akkers voor hem aangelegd worden. De hamster is een nachtdier en leeft in een ondergronds gangenstelsel met verschillende kamers voor voedselopslag, slaappleaats en toilet.

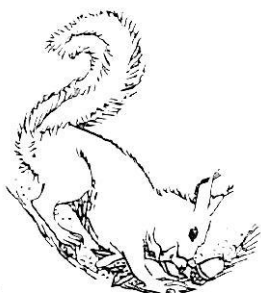

De hamster heeft twee wangzakken waarmee hij voedsel naar zijn voorraadkamer brengt. In de winter wordt hij af en toe wakker om te eten. De wilde hamster leeft in z'n eentje. Mannetje en vrouwtje verdragen elkaar alleen als ze willen paren. De jongen verlaten het nest voordat ze ruzie krijgen.

De eekhoorn

De in Midden Europa voorkomende eekhoorn leeft in het bos. Ook eekhoorns leven in hun eentje. In de natuur klimmen en rennen zij razendsnel in een leefgebied tot wel 50 hectare groot!

Eekhoorns verstoppen in de herfst noten en zaden op verschillende plekken. In de winter worden ze af en toe wakker om van hun voorraden te eten. Soms wordt een voorraadplekje vergeten, waardoor de zaden kunnen uitgroeien tot nieuwe bomen en struiken.

De bever

De bever is het grootste knaagdier in Nederland. Hij kan wel een meter groot en 35 kilo zwaar worden. Bevers leven bij en in het water. Ze bouwen dammen van takken en stammen om het water vast te houden en zo de ingang van het hol onder water te houden. Een bever heeft een platte, geschubde staart die niet alleen dienst doet als roer en krukje, maar soms ook door de jongen als vlot gebruikt wordt.

knagen ze binnen ook

Knaagdieren als huisdier

Veel knaagdieren kunnen niet zonder gezelschap van soortgenoten, maar er zijn ook knaagdieren die elkaar het hok uitvechten omdat ze liever in hun eentje leven. Knaagdieren krijgen erg veel jongen en als je die niet wilt (want waar láát je die allemaal!), kun je beter geen vrouwtjes en mannetjes bij elkaar houden. Bezint erge begint dus, ook bij knaagdieren!

De tamme rat

De tamme rat, die in verschillende kleuren voorkomt, stamt af van de bruine rat. Als huisdier is het een vriendelijk diertje, dat graag bij de mensen is. Omdat ratten van nature slim zijn, kunnen ze snel kunstjes leren. Ook mannetjes kunnen, als ze van jongs af aan bij elkaar zitten, bij elkaar gehouden worden.

De kleurmuis

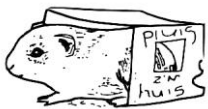
Kleurmuizen stammen af van de wilde huismuis. Muizen zijn van nature nachtdieren maar passen zich erg gemakkelijk aan als er overdag actie verwacht wordt. Kleurmuizen zijn iets schuwer dan tamme ratten maar wanneer ze regelmatig in de hand genomen worden, worden ze heel snel tam. Meerdere vrouwtjes kunnen bij elkaar gehouden worden; meerdere mannetjes bij elkaar gaan uiteindelijk toch vechten en gaan een irritante 'muizenlucht' verspreiden. Kattenbakvulling neemt die stank een beetje weg.

De Syrische hamster

Onze tamme hamsters stammen af van de goudkleurige hamsters uit de woestijngebieden van Syrië. Als huisdier worden ze in verschillende kleuren gefokt. De Syrische hamster is een stuk kleiner dan zijn wilde soortgenoot in Zuid-Limburg, maar het gedrag is hetzelfde. Ook de Syrische hamster is een typisch nachtdier en leeft het liefst in zijn eentje. Als het echt niet anders kan, bijvoorbeeld als een vrouwtje haar jongen grootbrengt, verdraagt ze soortgenoten.

De cavia

Cavia's komen oorspronkelijk uit Zuid Amerika. Daar werden ze door de Inca's al gehouden om het vlees. Wilde cavia's zijn bruingrijs van kleur en leven in kleine groepen van ongeveer tien dieren. Ze eten gras en kruiden. Cavia's worden, in tegenstelling tot de meeste andere knaagdieren, 'kant en klaar' geboren. Ze lopen bijna meteen rond, hebben een vacht, kunnen zien en eten al gauw vast voedsel. Een cavia is makkelijk tam te maken en bijt eigenlijk nooit. Hij kan door verschillende geluiden laten weten hoe hij zich voelt of wat hij wil. Twee vrouwtjes (zeugjes) samen kan heel goed, maar twee mannetjes (beertjes) gaan uiteindelijk toch vechten.

De woestijnmuis (gerbil)

De Mongoolse woestijnmuis of renmuis is een knaagdier dat oorspronkelijk uit Oost-Azië komt. Daar leven ze in woestijn- of steppeachtige streken in groepen onder de grond. Hun holen lijken op complete wegennetten. Woestijnmuizen drinken zelden of nooit; ze halen genoeg vocht uit hun voedsel. Als er onraad dreigt, trommelen ze met hun achterpoten om de anderen te waarschuwen. Woestijnmuizen zijn ideaal voor mensen die weinig tijd hebben, maar toch iets levends in huis willen hebben. Omdat woestijnmuizen zo actief zijn en hun hele huishouden overhoop blijven graven, kunnen ze het beste in een grote glazen bak met een deksel van gaas gehouden worden. Met een dikke laag zand of zaagsel met speeltjes als houtblokken, w.c.-rolletjes en trapjes is er met een groepje woestijnmuizen altijd wel iets te beleven. Ze zijn nieuwsgierig en speels. Als huisdier blijven ze heel 'springerig', maar zijn toch wel tam te maken. Mannetjes kunnen bij elkaar gehouden worden als ze van jongs af aan elkaar gewend zijn.

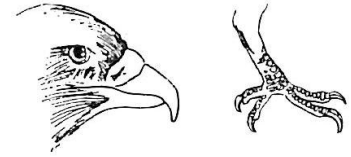
Over prooien, plagen

Met huid en haar

Kleine knaagdieren staan op het menu van vossen, hermelijnen, wezels, uilen, roofvogels en slangen. Ook de gewone huiskat vangt veel kleine knaagdieren.

De dag- en de nachtploeg

Roofvogels jagen overdag en uilen gaan 's nachts op pad. Roofvogels en uilen lijken veel op elkaar. Ze hebben allemaal scherpe haaksnavels en sterke klauwen waarmee ze hun prooi grijpen.

De buizerd is een grote roofvogel die met zijn brede vleugels langs de rand van het bos en boven de velden zweeft.

De havik lijkt een beetje op de buizerd maar leeft in het bos, waar hij met de korte vleugels makkelijk tussen de bomen door kan.

De torenvalk is een vrij kleine roofvogel en vaak langs de autoweg te zien. Het lijkt wel een vlieger, zo stil hangt hij in de lucht, maar de vleugels bewegen snel. Als de torenvalk een muis ziet, laat hij zich als een baksteen uit de lucht vallen om die te grijpen.

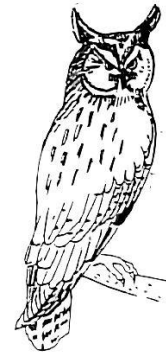

Uilen zijn muisstil

Overdag slapen uilen meestal op een vaste plek. Door hun schutkleur zijn ze bijna niet te zien. 's Nachts gaan ze op jacht. De franjes aan hun vleugels zorgen voor een geruisloze vlucht.

Wie niet weg is wordt gezien

Uilen kunnen hun kop bijna 180° draaien en aan hun scherpe ogen ontgaat bijna niets. Zij kunnen zo goed horen dat ze een veldmuis onder de bladeren en zelfs onder sneeuw horen ritselen.

Hap, slik, weg

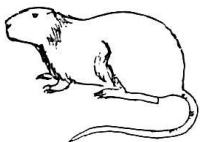
Kerkuilen eten graag spitsmuizen. Ransuilen en velduilen jagen vooral op veldmuizen. Roofvogels en uilen eten hun prooi met huid en haar op. Botjes, schedels en haren worden weer als braakballen uitgespuugd. Uitspugen kost namelijk minder energie dan verteren en uitpoepen.

Een bouw pakketje muis

In een uilenbraakbal kan een compleet muizenskelet zitten. Bij roofvogels, meeuwen en kraaien is dat niet het geval. Een gedeelte van het skelet is al in de maag verteerd.

Niet iedereen is blij met knaagdieren

De muskusrat wordt ook wel bisamrat genoemd en leeft langs beken en rivieren. Aan de achterpoten heeft hij kleine zwemvliezen. De ingang van het hol ligt onder water. Het nest zelf ligt boven de waterspiegel. Oorspronkelijk komt de muskusrat uit Noord-Amerika. Hij werd hier ingevoerd voor de pelsdierfokkerij. Toen die niet meer lonend was, werden de dieren massaal in de natuur losgelaten. Muskusratten brengen zoveel schade toe aan wegen en dijken dat daardoor overstromingen veroorzaakt worden. Het is de enige rattensoort in Nederland die door speciale rattenvangers bestreden wordt.

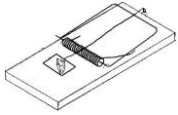
De woelrat lijkt een beetje op een mol met zijn stompe kop en gedrongen lijf. Woelratten leven in een hol met een uitgebreid gangenstelsel vlak onder de grond. Zij maken ook wel gebruik van mollengangen. Woelratten leven van knollen, wortels, peulen en granen en die zijn allemaal in een groentetuin te vinden.

en andere pelspraak

Voorkomen is beter dan genezen

Knaagdieren als ratten en muizen komen op voedsel en etensresten af. Een ratten- of muizenplaag kan voorkomen worden door steeds afval op te ruimen en etenswaren weg te bergen. Het is ook niet verstandig om broodkruimels van het balkon te gooien als daaronder struiken groeien. Dat zijn ideale rattenschuilplaatsen.

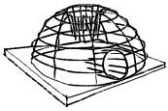

Als een muis in de val

Er zijn verschillende middelen om knaagdierenoverlast te bestrijden zoals klapvallen, life-traps en vergif.

Met een klapval zijn de dieren meestal 'in één klap' dood en hebben eigenlijk niet eens in de gaten gehad wat er gebeurde.

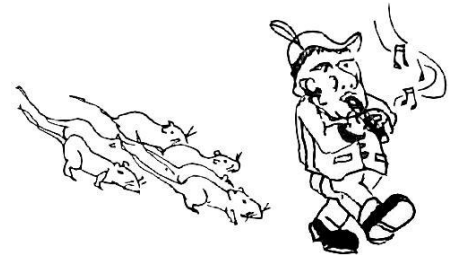
Met een zogenaamde 'life-trap' worden de dieren levend gevangen in een kooitje van gaas op een houten plankje. Ze kunnen er wel in, maar er niet meer uit. Door de val ondersteboven in een emmer water te laten drijven, worden de dieren verdronken. Buiten vrijlaten lijkt vriendelijk maar geeft de dieren geen schijn van kans: in een vreemde omgeving zullen ze niet door soortgenoten geaccepteerd worden en vallen ze snel ten prooi aan kraaien of katten. Als er in de natuur onderzoek gedaan wordt naar muizen, worden de dieren ook in een life-trap gevangen, maar na onderzoek weer vrijgelaten. Zij vinden wel weer de weg naar huis.

Door vergif te gebruiken, komen ook katten, roofvogels en uilen die op knaagdieren jagen in gevaar. Bovendien gebruiken steeds minder gemeentes vergif en gaan zich meer richten op preventie.

De rattenvanger van Hamelen

De legende wil dat in het jaar 1284 een rattenvanger beloofde de stad Hamelen in Duitsland te bevrijden van een ratten- en muizenplaag. Met een fluitje lokte hij alle ratten en muizen de rivier de Weser in, waar ze allemaal verdronken. Toen de burgers eenmaal van de overlast af waren kregen ze spijt van de beloofde beloning en verzonden allerlei smoezen om er onderuit te komen. De rattenvanger vertrok kwaad, maar kwam later terug om met een fluitje 130 kinderen de stad uit te lokken. De kinderen werden nooit meer teruggezien.

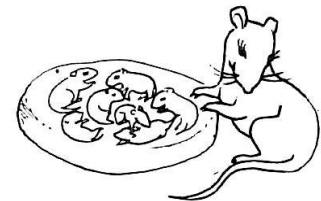

De rattentempel van Deshnok

In het plaatsje Deshnok in India staat de tempel van Karni Mata, ook wel bekend als 'rattentempel'. Deze Hindoetempel wordt bewoond door duizenden zwarte ratten, die door priesters en pelgrims aanbeden en gevoerd worden. Eén van de legendes wil dat de ratten kinderen zijn die tijdens een pestepidemie zijn overleden.

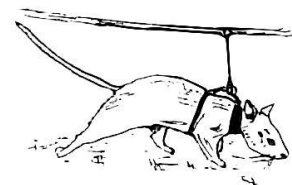
Beschuit met muisjes

Al in de 17^e eeuw werd ter gelegenheid van een geboorte het kraambezoek getrakteerd op versuikerde anijszaadjes. Roze bij een meisje en blauw bij een jongetje. Men denkt dat dit gebruik te maken heeft met de gunstige werking van anijs op de borstvoeding. Ook werden muizen gezien als symbool van de vruchtbaarheid.

Ratten als mijnenjagers

Gambiaanse Hamsterratten worden getraind om landmijnen op te sporen. Wereldwijd liggen nog ruim honderd miljoen landmijnen in de grond, die al tienduizenden slachtoffers hebben gemaakt. De ratten worden aan een tuigje over het gebied geleid. Ze kunnen ruiken waar de mijnen liggen en beginnen dan in de grond te krabben. De landmijnen ontploffen niet omdat ratten te licht zijn. www.apopo.org/en/ De ratten kunnen ook tbc opsporen.

Van alles en nog wat

Hoe zeg je dat ook alweer?

Met lange tanden eten

Met tegenzin eten

Kat en muis spelen

Elkaar achterna zitten

Als de kat van huis is, dansen de muizen

Als de leiding ontbreekt, doet iedereen wat hij wil

Slapen als een marmot

Diep slapen

Hamsteren

Een voorraad aanleggen

Dat muisje zal een staartje krijgen

Dat zal gevolgen hebben

De ratten verlaten het zinkende schip

Mensen trekken zich terug als iets mis dreigt te gaan

Met man en muis vergaan

Vergaan met alle opvarenden

Van de ratten besnuffeld zijn

Niet goed wijs zijn

Zo arm als een kerkmuis

Heel arm

Katjes die muizen, mauwen niet

Als iemand lekker zit te eten, heeft hij geen tijd om te praten

Muizenissen

Gepieker over onbelangrijke dingen

Wist je dat

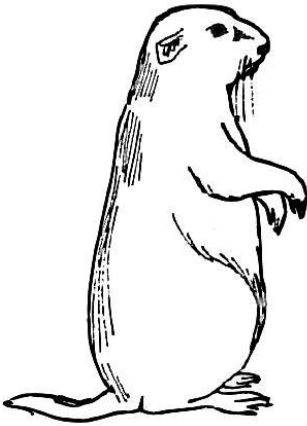
- de bever vroeger gejaagd werd vanwege het bont, het vlees en een speciale geurstof? De bever mocht op vrijdag, de 'visdag', als vis gegeten worden omdat de staart schubben heeft zoals bij een vis. De plaatsnaam Beverwijk herinnert nog aan de jacht op bevers.
- de Capibara in Zuid-Amerika het grootste knaagdier ter wereld is? Hij lijkt op een reusachtige cavia en daar is hij ook familie van. Hij kan wel een meter lang worden en meer dan 60 kilo wegen.
- bosmuizen in het najaar vaak merelnestjes kraken om die als opslagruimte te gebruiken? Ze proppen ze vol met rozenbottels en bessen. Ook in de stad zie je zulke nestjes in de struiken.
- de staart van een woestijnmuis makkelijk kan loslaten als je hem daaraan optilt? In de natuur is dat een redmiddel uit de klauwen van een roofdier. De staart groeit niet meer aan.
- een zogenaamde 'Rattenkoning' een groep wilde ratten is die zo met elkaars staarten in de knoop zitten dat ze niet meer loskomen? Men denkt dat dit gebeurt als er teveel jonge ratten in een nest te dicht op elkaar liggen en met hun staarten verstrengeld raken. Er zijn ook volwassen levende rattenkoningen gevonden. Die werden waarschijnlijk door de andere ratten gevoerd.
- katten geen spitsmuizen lusten? Die stinken namelijk nogal. Roofvogels en uilen hebben daar geen last van. Die ruiken dat niet.
- de muskusrat in Belgische restaurants als 'waterkoning' op de menukaart staat?
- de oehoe de grootste Europese uil is? In Nederland komt hij alleen in Zuid-Limburg voor.
- de uil al bij de oude Grieken een symbool van wijsheid was?
- de grijze eekhoorn hoe langer hoe meer onze rode eekhoorn verdrijft? De grijze was vanuit de VS en Canada ingevoerd als huisdier, maar eenmaal in de vrije natuur planten ze zich razendsnel voort.

Een muis heeft laatst een kat te Ingen dansen geleerd en touwtje springen, en als hij op zijn vingers floot lag deze kat zelfs liefjes dood. Die muis sprak: 'Als ik nog eens fluit staat hij weer op. Ik kijk wel uit.'

Trijntje Fop

Wie wil mijn marmotje zien?

Wie wil mijn marmotje zien?
Het is zo'n aardig beestje.
Het kan dansen. Het kan springen.
Het kan mooie liedjes zingen

Een cavia is niet hetzelfde als een marmot. Marmotten zijn een stuk groter dan cavia's en komen voor in de Alpen. In het begin van de vorige eeuw hielden veel orgeldraaiers een marmot in plaats van een aapje om de aandacht te trekken. 's Winters hield de Alpenmarmot echter een winterslaap, waardoor er niets te kijken viel en dus ook minder verdiend werd. De marmot raakte uit de gratie en de cavia deed zijn intrede. Die deed het bijna altijd en overal.

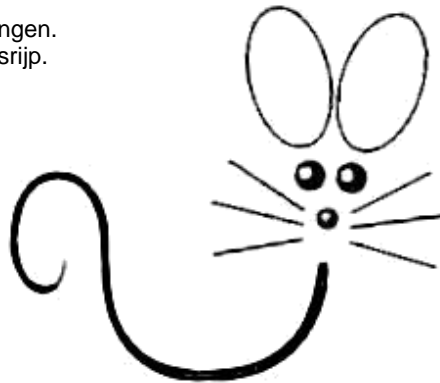
De bever is terug van weggevoerd

De bever was sinds 1825 uitgestorven in Nederland, maar wordt nu op verschillende plekken weer uitgezet. In het Wormdal in Limburg is de bever zelfs op eigen houtje komen wonen. Ook in Maastricht omen ze voor, langs de Maas en de Jeker. Kijk maar eens op de website van Stichting Ark. www.ark.eu

Een rekensommetje

Een muis krijgt 3 maal per jaar 10 jongen.
Die jongen zijn na 6 weken geslachtsrijp.
Als de helft van een nest
muizen uit vrouwtjes bestaat,
hoeveel muizen zouden er dan
na ongeveer 1 jaar zijn?

Recept Ratatouille

Nodig:

- 2 aubergines
- 2 courgettes
- 1 paprika + 1 groene paprika
- 2 vleestomaten
- 1 grote ui
- 2 teentjes knoflook
- Provençaalse kruiden
- 4 eetlepels olijfolie
- peper en zout

Aubergines schoonmaken, wassen en in blokjes snijden. Dun bestrooien met zout. Courgettes schoonmaken en in blokjes snijden. Paprika's wassen, schoonmaken en in stukjes snijden. In pan water aan de kook brengen. Tomaten schillen en in stukjes snijden. Ui en knoflook pellen en fijn snipperen. Olie in de pan en uit fruiten. Aubergine en paprika toevoegen en ca. 3 minuten meefruiten. Courgette en tomaat erdoor scheppen. Knoflook en kruiden toevoegen en ca. 20 minuten zachtjes laten smoren. Regelmatig omscheppen. Op smaak brengen met zout en peper. Lekker met stokbrood.

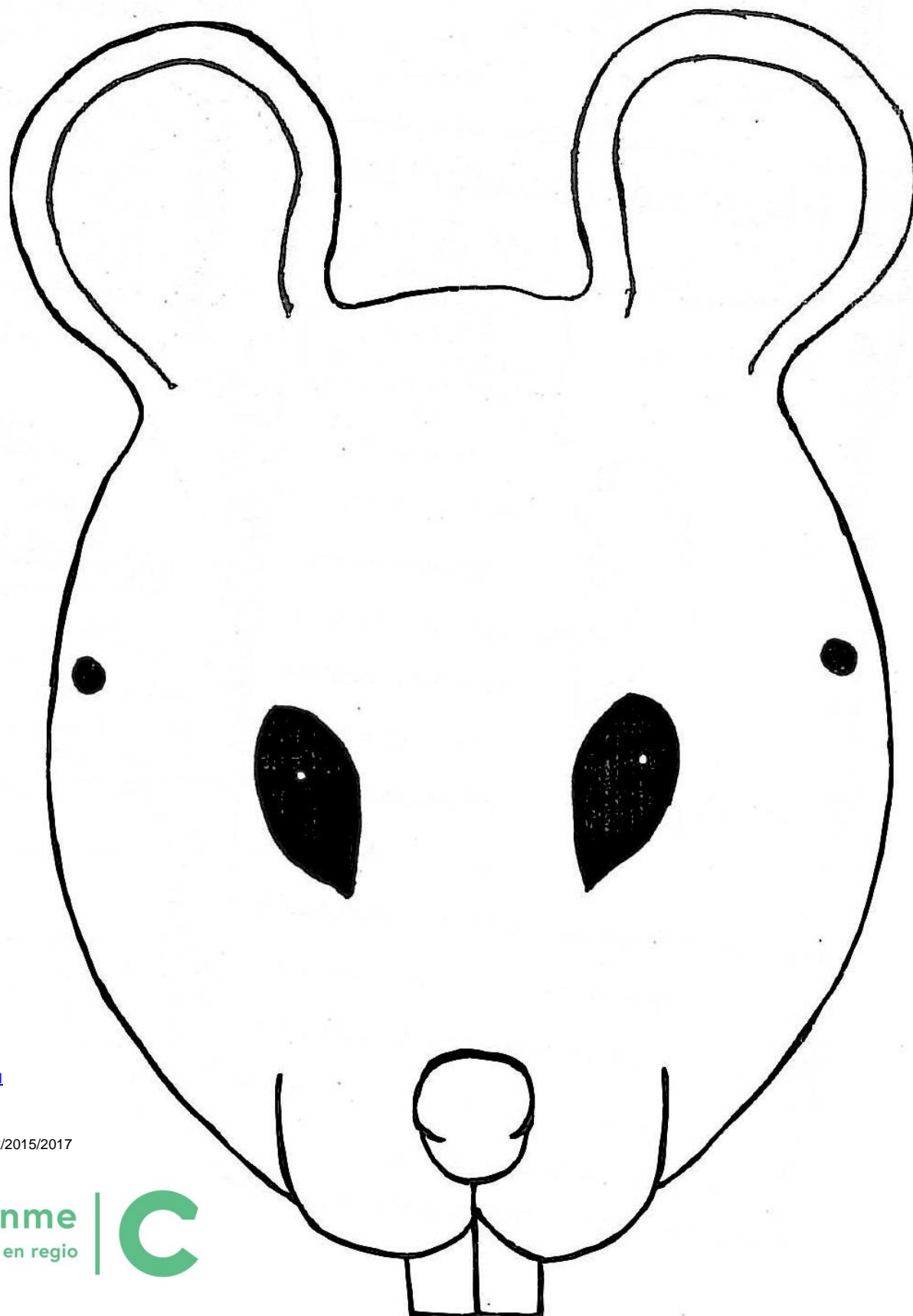
Voor de knappe knutselaar

Een muizenmasker

Kopieer (en vergroot) op dik papier of plak op karton.

Kleuren, uitknippen.

Doe elastiekjes in de gaatjes.

info@cnme.nl
www.cnme.nl

pw/2004/2012/2015/2017

cnme | C
Maastricht en regio